

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΙΜΠΛΗΣ

Γκαέλ Φάιγ

Στη Ρουάντα και στο Μπουρούντι, χώρες της Κεντρικής Αφρικής, τη δεκαετία του 1990 και ιδίως το 1994, έλαβε χώρα η πασίγνωστη σφαγή των Τούτσι από τους Χούτου, που χαρακτηρίστηκε, δικαίως, γενοκτονία, καθώς ειδικά στη Ρουάντα σφαγιάσθηκε το 70% του πληθυσμού της φυλής αυτής.

Η προϊστορία των δύο αυτών χωρών είναι περίπου ίδια, καθώς υπήρξαν κτήσεις πρώτα των Γερμανών και

«Ο πόλεμος ανάμεσα στους Τούτσι και στους Χούτου γίνεται επειδή δεν είναι από το ίδιο μέρος;».
«Όχι, επειδή δεν έχουν την ίδια μύτη»

μετά των Βέλγων, μέχρι που κέρδισαν την ανεξαρτησία τους, στις αρχές της δεκαετίας του 1960.

Οι δύο αυτές φυλές έφτασαν στην περιοχή τον 14ο (οι Χούτου) και τον 15ο αιώνα (οι Τούτσι), με τους δεύτερους, παρότι μειονότητα, να έχουν το πάνω χέρι επί περίπου πεντακόσια χρόνια, καταπιέζοντας τους Χούτου (που ήταν συντριπτικά πλειονότητα) και συνεργαζόμενοι, προνομιακά αυτοί, με τους ευρωπαϊούς αποικιοκράτες. Οι τελευταίοι, μάλιστα, επέλεξαν τους Τούτσι ως άρκουσα τάξη με κριτήριο το ότι ήταν πιο ψηλοί, πιο όμορφοι και λιγότερο σκουρόχρωμοι!

Μοιραία πτώση

Όταν κάποτε ανατράπηκε το μοναρχικό καθεστώς των Τούτσι, στις πρώτες πολυκομματικές εκλογές αναδείχθηκε φυσικά ηγεσία από τους Χούτου. Στις 6 Απριλίου 1994 όμως συνέβη κάτι μοιραίο: εξτρεμιστές Τούτσι έριξαν αεροπλάνο που μετέφερε τους δύο ηγέτες της Ρουάντας και του Μπουρούντι - Χούτου και οι δύο -, οι οποίοι και σκοτώθηκαν. Ακολούθησε η σφαγή στην οποία, κατά τις μετριοπαθέστερες εκτιμήσεις, εξοντώθηκαν πάνω από μισό εκατομμύριο Τούτσι. Ας δούμε όμως πώς ξεκινάει το μυ-

θιστόρημα του 35χρονου Γκαέλ Φάιγ, που το 1994 ζούσε στο Μπουρούντι και ήταν μόλις 12 ετών:

«Μας τα είχε εξηγήσει όλα ο μπαμπάς μια μέρα, στο φορτηγάκι. «Βλέπετε, στο Μπουρούντι είναι όπως

στη Ρουάντα. Υπάρχουν τρεις διαφορετικές ομάδες που αποκαλούνται εθνότητες. Οι Χούτου είναι οι περισσότεροι σε αριθμό, είναι κοντοί κι έχουν χοντρές μύτες».

«Σαν τον Δονάτο;» ρώτησα εγώ.

«Όχι, αυτός είναι απ' το Ζαΐρ, δεν είναι το ίδιο. Όπως ο Πρωτέας, ο μάγειράς μας, για παράδειγμα. Υπάρχουν επίσης και οι Τούα, οι Πυγμαίοι. Αλλά ασ' τους αυτούς, είναι ελάχιστοι, ας πούμε πως δεν μετράνε. Κι έπειτα, υπάρχουν οι Τούτσι, σαν τη μαμά σας. Είναι πολύ λιγότεροι από τους Χούτου, είναι ψηλοί κι αδύνατοι, με λεπτές μύτες και ποτέ δεν ξέρει κανείς τι έχουν στο μυαλό τους. Εσύ Γκαμπριέλ» είπε δείχνοντας εμένα με το δάκτυλο, «είσαι ένας πραγματικός Τούτσι, ποτέ δεν ξέρουμε τι σκέφτεσαι».

Εκείνη τη στιγμή, όντως ούτε εγώ δεν ήξερα τι σκεφτόμουν. Έτσι κι αλλιώς, τι μπορεί να σκεφτεί κανείς για όλα αυτά; Ρώτησα λοιπόν:

«Ο πόλεμος ανάμεσα στους Τούτσι και στους Χούτου γίνεται επειδή δεν είναι από το ίδιο μέρος;».

«Όχι, δεν είναι για αυτό, απ' την ίδια χώρα είναι».

«Τότε..., επειδή δεν έχουν την ίδια γλώσσα;».

«Όχι, την ίδια γλώσσα μιλάνε».

«Τότε, επειδή δεν έχουν τον ίδιο θεό;».

«Όχι, τον ίδιο θεό έχουν».

«Τότε..., γιατί πολεμάνε μεταξύ τους;».

«Επειδή δεν έχουν την ίδια μύτη».

(...)
Από εκείνη τη μέρα, άρχισα να κοι-

Gael Faye
ΜΙΚΡΗ ΠΑΤΡΙΔΑ

Μτφ. Γιάννης Στρίγκος
Εκδ. Πατάκη,
σελ. 264
Τιμή: 12,90 ευρώ

Ο 35χρονος Γκαέλ Φάιγ έζησε μέχρι τα δώδεκα στο Μπουρούντι και το 1994 έφυγε για τη Γαλλία, όπου σήμερα είναι ιδιαίτερα επιτυχημένος μουσικός της ραπ και του χιπ-χοπ. Το πρώτο του μυθιστόρημα, «Μικρή πατρίδα», μεταφράστηκε σε 20 γλώσσες

«Ηθελα να φωνάξω ότι υπήρξαμε»

Συγκινητικό βιβλίο για μια παιδική ηλικία που υπήρξε ευτυχισμένη πριν τη θρυσματισία ο εμφύλιος της Ρουάντας και του Μπουρούντι, από έναν νεαρό που γράφει τραγούδια και μυθιστορήματα για να εξευμενίσει τη φρίκη

τάζω τις μύτες και το ύψος των ανθρώπων στον δρόμο. Οποτε πηγαίναμε για ψώνια στο κέντρο με τη μικρή μου αδελφή, την Άννα, προσπαθούσαμε με τρόπο να μαντέψουμε ποιος ήταν Χούτου και ποιος Τούτσι. (...) «Αυτός εκεί κάτω, με το ριγέ πουκάμισο, είναι Χούτου».

«Δεν είναι, για κοίτα καλά! Είναι ψηλός κι αδύνατος».

«Ναι, αλλά έχει χοντρή μύτη». (...)

Η περίεργη αυτή ατμόσφαιρα γινόταν όλο και περισσότερο αισθητή, μέρα με τη μέρα. Ακόμα και στο σχολείο, φίλοι είχαν αρχίσει να τσακώνονται μεταξύ τους με το παραμικρό αποκαλώντας ο ένας τον άλλον Χούτου ή Τούτσι. Σε μια προβολή της ταινίας Σιρανό ντε Μπερζεράκ, ακούστηκε μάλιστα ένας μαθητής να λέει: «Με τέτοια μύτη, αυτός είναι σίγουρα Τούτσι!». Κάτι διαφορετικό πληνίονταν στον αέρα. Κι ό,τι είδους μύτη κι αν είχε κανείς, μπορούσε να το μυριστεί».

Πίλι πίλι

Ο Γκαέλ Φάιγ έχει πατέρα Γάλλο, που είχε μεταναστεύσει στο Μπουρούντι, και μητέρα Τούτσι από τη Ρουάντα, που είχε καταφύγει στο Μπουρούντι σε εποχές άλλων διώξεων, τη δεκαετία του 1970. Παιδί διπλής ταυτότητας, που προσπαθεί να δει τα πράγματα ουδέτερα, εκτός αντιπαραθέσεων, ξεκίνησε στη Γαλλία καριέρα ράπερ με ένα άλμπουμ το 2009 (είχε φτιάξει το χιπ-χοπ συγκρότημα Milk Coffee and Sugar) που συζητήθηκε και με σόλο άλμπουμ το 2013 που λεγόταν «Πίλι πίλι πάνω σε κρουασάν βουτύρου» (όπου πίλι πίλι ένα είδος καυτερής πιπεριάς της περιοχής), τίτλος που ήδη εισάγει στην προβληματική αυτή της διπλής ταυτότητας.

Ένα από τα τραγούδια του λεγόταν μάλιστα «Petit pays» και τον ίδιο αυτό τίτλο έδωσε στο πρώτο του μυθιστόρημα που βγήκε το 2016 από τις εκδόσεις Grasset στη Γαλλία και σάρωσε τα βραβεία (πάρτε πέντε βραβεία, μεταξύ άλλων το βραβείο FNAC, το Goncourt des Lycéens και το Prix des Étudiants Grance Culture - Télérama).

Εμφύλιος

Πυρπολημένες πόλεις, σκισμένες σημαίες

Η «Μικρή πατρίδα», όπως είναι ο τίτλος της ελληνικής έκδοσης (εκδ. Πατάκη) που κυκλοφόρησε πρόσφατα, είναι βιβλίο εν μέρει μόνο αυτοβιογραφικό. Ηρωας, ένας δωδεκάχρονος που ζει στην Μπουζουμπούρα, την πρωτεύουσα του Μπουρούντι, στις όχθες της λίμνης Τανγκανίκα. Προσέχει τη μικρή αδελφή του που ζωγραφίζει πυρπολημένες πόλεις, στρατιώτες, ματωμένα μαχαίρια, σκισμένες σημαίες. Η παιδική ηλικία σιγά σιγά εκτοπίζεται. Και από εκεί που ζούσαν ευτυχισμένοι, έκαναν πικνίκ δίπλα στους ιπποπόταμους, έκλεβαν φρούτα στον δρόμο, περπατούσαν σε κίπους με μάνγκο, ευκάλυπτους, μπουκαμβίλιες, άγριες ορχιδέες, γνώρισαν τον εφιάλτη του εμφυλίου. Πρώτα όμως, ως προπομπός, ήρθε ο χωρισμός των γονιών, η μητέρα άφησε το σπίτι, ενώ και έξω η βία άρχισε να εκδηλώνεται και να βαίνει αυξανόμενη. Το μικρό δρομάκι - αδιέξοδο όπου άλλοτε μαζευόταν η παρέα των φίλων έγινε τόπος φονικών. Η βία,

όπως παρουσιάζεται στο βιβλίο, δεν είναι όμως μόνο βία εμφυλιακή. Είναι βία αποικιοκρατική, βία ταξική, βία κοινωνική, είναι επίσης η βία της ίδιας της Ιστορίας.

Ο Φάιγ δεν περιγράφει άμεσα σκηνές βίας γιατί, όπως ο ίδιος λέει, «η λογοτεχνία δεν θα μπορούσε να περιγράψει μια τόσο μεγάλη φρίκη». Επιστρέφοντας στον τόπο των παιδικών του χρόνων, ο συγγραφέας αναζητά μέσω της μνήμης, της επαναφοράς μιας παιδικής ηλικίας και των έντονων αισθήσεων που αυτή κουβαλάει, την επανασύσταση ενός κοινού χώρου συμβίωσης και κοινωνικότητας, μια ουτοπία όπου πολλές «πατρίδες» μπορούν να συνθέσουν μια κοινή «μικρή πατρίδα» που δεν περιορίζεται από σύνορα. Η κριτική στη Γαλλία υποδέχθηκε με ενθουσιασμό το βιβλίο, για «μεγάλο μυθιστόρημα» μίλησαν κάποιοι. Ο ίδιος ο συγγραφέας λέει σεμνά ότι «έγραψα αυτό το μυθιστόρημα για να φωνάξω στον κόσμο ότι υπήρξαμε».

